

**Sygn. akt I C 91/13**

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 roku

**Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny**

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa**

Protokolant: st. sekr. sądowy Monika Żeromska – Poznańska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 grudnia 2013 roku w Lublinie

**sprawy z powództwa : J. P.**

**przeciwko :** Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w L., Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Zakładu Karnego w C., Dyrektora Zakładu Karnego w U., Dyrektora Zakładu Karnego w Z.

**o zapłatę**

- I. powództwo oddała;
- II. oddała wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów procesu;
- III. nieuiszczona opłatę od pozwu od której powód był zwolniony przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

I C 91/13

## UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 21 stycznia 2013 roku (data stempla pocztowego), skierowanym do Sądu Okręgowego w Lublinie, J. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia w wysokości 400 000,00 zł. od pozwanego Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Aresztu Śledczego w L., Dyrektora Zakładu Karnego w C., Dyrektora Zakładu Karnego w U., Dyrektora Zakładu Karnego w Z.. Ponadto wniósł o nakazanie pozwanemu wypłaty 40 000,00 zł. na rzecz hospicjum im. (...) w L. oraz nakazanie pozwanemu zamieszczenia przeprosin za naruszenie jego praw na łamach Gazety (...). Wniósł również o obciążenie pozwanego wszelkimi kosztami postępowania oraz o zwolnienie go od obowiązku ponoszenia opłaty od pozwu i przyznanie obrońcy z urzędu.

W uzasadnieniu wskazał, iż wnosi o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za poniżające i niehumanitarne traktowanie poprzez przebywanie w ciasnych, nie spełniających norm celi, bez należytej wentylacji, bez należytego oświetlenia cel mieszkalnych oraz poprzez naruszenia prawa do higieny osobistej. Wskazał, że pozwany swoim umyślnym działaniem naruszył art. 30, 40, 41 ust. 4 oraz art. 47 Konstytucji R.P. oraz art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W piśmie z dnia 11 lutego 2013r. powód wskazał treść przeprosin które miałby złożyć pozwany na łamach Gazety (...) ( pismo k. 11).

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2013 roku powód został zwolniony od opłaty od pozwu w całości oraz oddalony został wniosek powoda o ustanowienie adwokata z urzędu (postanowienie k. 15).

W odpowiedzi na pozew z dnia 15 czerwca 2011 roku pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektorów Aresztów Śledczych w L., w K., Dyrektorów Zakładów Karnych w C., w U. i Z. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa – Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości, o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu w pierwszej kolejności na podstawie art.442<sup>1</sup>§1k.c. podniósł zarzut przedawnienia za okres osadzenia powoda przypadający 3 lata przed dniem wniesienia pozwu w niniejszej sprawie, a zatem przed dniem 20 stycznia 2010 roku.

Wskazał jednocześnie, że powód miał na bieżąco wiedzę o warunkach w jakich był osadzony i zachowaniu pozwanego, stąd też o ile powodowały one szkodę, winien wystąpić z roszczeniem cywilnoprawnym w przepisany terminie.

Pozwany zaprzeczył wszelkim okolicznościom faktycznym wskazanym przez powoda, z wyjątkiem tych, które zostaną bezpośrednio przyznane.

Ustosunkowując się do zarzutów powoda których nie obejmuje okres przedawnienia podał, że podczas osadzenia powód nie zgłaszał skarg odnośnie warunków bytowych. Podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych w okresie nieobjętym zarzutem przedawnienia, powód nie przebywał w warunkach przeludnienia. Od 2010 roku nie wydano wobec powoda decyzji na podstawie art. 110 k.k.w. odnośnie umieszczenia w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na osadzonego wynosi poniżej 3 m<sup>2</sup>.

Pozwany wskazał, że w celach mieszkalnych znajduje się wentylacja grawitacyjna zapewniająca prawidłową cyrkulację powietrza, osadzeni mają również możliwość otwierania okien celem wpuszczenia większej ilości powietrza, w zależności od indywidualnych upodobań. W porze dziennej cele mieszkalne posiadają stały dopływ światła naturalnego przez otwory okienne, natomiast w porze nocnej, oświetlenie celi jest zapewnione światłem sztucznym. Cele mieszkalne w których przebywał powód wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z normami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych ( Dz. U. Nr 186 poz. 1820) zapewniając skazanemu osobne miejsce do spania, spożywania posiłków, utrzymywania higieny. Wskazał, że zgodnie z obowiązującymi przepisami osadzony korzysta, co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpiel. Osoby pozbawione wolności są zaopatrywane w środki higieny zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003r. Środki higieny dla osób osadzonych wydawane są raz w miesiącu.

Pozwany dodał, że powód formułuje swoje zarzuty w stosunku do jednostek penitencjarnych w sposób lakoniczny a ponadto nie przedstawił żadnych dowodów mogących potwierdzić zasadność wniesionego powództwa, a opisane przez niego okoliczności są ogólnikowe i nie poparte dowodami. Powód nawet nie wymienia w których jednostkach występowało w jego ocenie występowało przeludnienie, czy braki w sprzęcie kwaterunkowym (odpowiedź na pozew k. 24 - 29).

W toku postępowania w dniu 17 maja 2013r. powód osobiście odebrał w Zakładzie Karnym we W. zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 9 lipca 2013r.( k.51).

W dniu 17 czerwca 2013r. powód został zwolniony z Zakładu Karnego we W.. Zakład Karny wskazał adres powoda: (...)Na termin rozprawy wyznaczony na dzień 9 lipca 2013r. powód nie stawił się ( protokół k. 58). Na kolejny termin rozprawy, 3 grudnia 2013r., powód został wezwany do osobistego stawiennictwa i zobowiązany do złożenia pisma procesowego w którym wskaże wszystkie wnioski i dowody na poparcie swoich twierdzeń i roszczeń w terminie dwutygodniowym pod rygorem pominięcia w toku dalszego postępowania. Wezwanie to wraz z odpisem odpowiedzi na pozew powód otrzymał w dniu 15 lipca 2013r.(k.65). na rozprawę w dniu 3 grudnia 2013r. powód nie stawił się, nie usprawiedliwił również swojej nieobecności ( protokół rozprawy k. 68). Nie złożył również pisma procesowego z ewentualnymi wnioskami dowodowymi.

### **Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:**

Powód przebywał w Zakładzie Karnym w C.. W okresie od 2009 – 2011 roku nie składał skarg do tamtejszej jednostki penitencjarnej ( notatka służbowa k.30). Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w K. powód nigdy nie skarżył się na warunki panujące w tej jednostce ( notatka służbowa k. 31). Nie były również wydawane decyzje na podstawie ustawy z dnia 09.10.2009r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy ( Dz. U Nr 190, poz.1475) o umieszczeniu powoda w warunkach przeludnienia, tzn. w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3m<sup>2</sup>.( notatka służbowa k. 32). Ponadto w zakładach tych warunki bytowe osadzonych były zgodne z obowiązującymi przepisami ( notatki służbowe k. 33 – 34,35 – 37, protokoły k. 38, 39, 40, 41).

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na wskazanych powyżej dowodach.

Odnośnie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, należy wskazać, iż żadna ze stron nie zgłaszała zastrzeżeń, co do ich prawdziwości. Sąd z urzędu również nie dostrzegł jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania ich mocy dowodowej. Stąd też, ta kategoria dowodów została obdarzona walorem wiarygodności.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Powództwo nie mogło zostać uwzględnione, z uwagi na nie sprostanie powoda obowiązkowi udowodnienia faktów koniecznych do skutecznego oparcia swych roszczeń.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, iż ewentualną odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa należałoby rozpoznawać na zasadzie art. 417 § 1 k.c., stanowiącego, iż za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Z treści powyższego przepisu wynika, iż Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą, jeżeli zaistnieją łącznie następujące przesłanki:

- wystąpiła szkoda,
- jej wyrządzenie jest następstwem niezgodnego z prawem wykonania czynności z zakresu władzy publicznej,
- pomiędzy powstaniem szkody, a niezgodnym z prawem wykonaniem czynności z zakresu władzy publicznej istnieje normalny (adekwatny) związek przyczynowy.

Przez szkodę należy w przedmiotowym przypadku rozumieć, zarówno uszczerbek o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Przesłankę odpowiedzialności za powstałą szkodę stanowi również niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. Oznacza to, że przesłanką odpowiedzialności jest zarówno bezprawność działania, tj. działanie z naruszeniem prawa, jak i zaniechanie, w przypadku, gdy przepis prawa określa obowiązek podejmowania określonych czynności. Z kolei pojęcie związku przyczynowego oceniane jest na zasadach ogólnych wynikających z art. 361 § 1 k.c., a więc Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej. Istotne jest jednak również i to, że odpowiedzialność na wskazanej powyżej podstawie jest niezależna od winy konkretnego podmiotu. Wina nie stanowi bowiem przesłanki odpowiedzialności z art. 417 k.c.

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy należy wskazać, iż J. P. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektorów Aresztów Śledczych w L., K. oraz Dyrektorów Zakładów Karnych C., U. i Z. kwoty 400 000,00zł. tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego praw i dóbr osobistych, 40 000,00zł. na rzecz hospicjum im. (...) w L. oraz przepisów na łamach Gazety (...).

Należy uznać, iż roszczenie to znajduje uzasadnienie w treści art. 417 § 1 k.c., art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Zgodnie z przepisem art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Stosownie zaś do treści przepisu art. 24 § 1 k.c., ten czyje dobro zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia ich skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie, może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z cytowanego powyżej przepisu wynika, iż niezbędne jest wykazanie trzech przesłanek odpowiedzialności z art. 24 § 1 k.c., a mianowicie: naruszenia dóbr osobistych, bezprawności działania (tj. działania sprzecznego z normami prawnymi, a także z porządkiem prawnym oraz z zasadami współżycia społecznego) i zawinienia.

W tym miejscu należy jednak podkreślić, iż dokonując oceny, że określone zachowanie dotknęło sfery dóbr osobistych osoby żądającej ochrony, Sąd ma na uwadze nie tylko punkt widzenia osoby żądającej ochrony i jej indywidualną wrażliwość (kryterium subiektywne), ale przede wszystkim kryterium wzorców obiektywnych, w tym także odczucia szerszego grona osób oraz powszechnie przyjmowane i zasługujące na akceptację normy postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie od dawna została przesądzona kwestia obiektywnej koncepcji naruszenia dóbr osobistych – to jest ocenianej z punktu widzenia reakcji i odczuć społeczeństwa, a nie bezpośrednio zainteresowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 roku, sygn. II CR 692/75 opubl. w OSNCP 1976/11/251 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1999 roku, sygn. I CKN 16/98, opubl. w OSNC 2000/2/25).

Z kolei art. 448 k.c. stanowi, iż w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (...).

Ubocznie należy jedynie wskazać, iż roszczenie z art. 448 k.c. jest samodzielnym instrumentem ochrony dóbr osobistych, zajmującym pozycję pośrednią między zadośćuczynieniem, stanowiącym majątkowy środek ochrony, a roszczeniami niemajątkowymi. W dotychczasowej linii orzeczniczej Sąd Najwyższy przyjął, że przesłanką odpowiedzialności na podstawie art. 448 k.c. jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego, przy czym w grę może wchodzić zarówno wina umyślna, jak i nieumyślna (vide: m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 roku sygn. akt V CKN 1581/00, OSNC 2004/4/53; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 roku, sygn. akt III CSK 358/06, Lex nr 277289 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 roku, sygn. akt I CSK 319/07, M. Praw. 2008/4/172).

W tym miejscu należy podnieść, iż zasadny w ocenie Sądu jest podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Przedawnieniu podlegają roszczenia o charakterze majątkowym. Skoro powód opiera roszczenie na zapłacie zadośćuczynienia, to słusznie pozwany zauważa, że roszczenia dotyczące zdarzeń sprzed ponad trzech lat od dnia wniesienia powództwa należało uznać za przedawnione. Powód wiąże powstanie szkody ze zdarzeniami mającymi miejsce trwale, powtarzalnie, przy czym nie wskazuje dokładnie dat. Powyższe prowadzi do tego, że wszelkie zdarzenia, z którymi powód wiąże szkodę, a mające miejsce ponad trzy lata przed wniesieniem powództwa, zostały pominięte przy rozpoznaniu żądania.

Z uwagi na to, do oceny zarzutu przedawnienia należy zastosować zarówno 442 k.c. uchylony ustawą z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz.U.Nr 80, poz.538) jak również treść znowelizowanego przepisu 442<sup>1</sup> k.c. dodanego ustawą z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz.U. Nr 80, poz. 583), która weszła w życie 10 sierpnia 2007 roku.

Należy wskazać, iż powód wytaczając przedmiotowe powództwo domagał się ochrony jego dóbr osobistych, między innymi z uwagi na to, że przebywając we wskazanych przez niego jednostkach penitencjarnych w przeludnionych celach naruszona została jego godność osobista. W związku z powyższym w tym miejscu należy przytoczyć treść art. 110 § 2 k.k.w., stanowiącego, iż powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej, niż 3 m<sup>2</sup>.

(...). Natomiast zgodnie z treścią art. 248 § 1 k.k.w., w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m<sup>2</sup>. O takim umieszczeniu należy bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego.

W tym miejscu należy wskazać, iż przepis art. 248 k.k.w. został zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 26 maja 2008 roku z uwagi na jego niezgodność z przepisami Konstytucji RP (sygn. SK 25/07, opubl. OTK-A 2008/4/62), jednak odroczono utratę jego mocy obowiązującej na okres 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, tj. od dnia 5 czerwca 2008 roku (Dz. U. z 2008 roku, Nr 96, poz. 620). W związku z tym wskazany powyżej przepis utracił moc obowiązującą z dniem 5 grudnia 2009 roku. Natomiast do tego czasu przepis ten mógł być stosowany w takim samym zakresie jak przed orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego i jego prawidłowe zastosowanie nie może być uznane za bezprawne.

W związku z powyższym, przepis ten w pełni znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie.

Odnosząc się do kwestii przeludnienia należy również przytoczyć przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów z dnia 19 kwietnia 2006 roku (Dz. U. z 2006 roku, Nr 65, poz. 459), które zastąpiło rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów z dnia 26 sierpnia 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, Nr 152, poz. 1497). Oba te rozporządzenia w sposób analogiczny stanowiły w § 1 ust. 1, iż w wypadku, gdy liczba osadzonych zakwaterowanych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz podległych im oddziałach zewnętrznych, zwanych dalej "zakładami", przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w terminie 7 dni od dnia przekroczenia pojemności, przedstawia informację o tym, zwaną dalej "informacją", Ministrowi Sprawiedliwości, dyrektorom okręgowym Służby Więziennej oraz dyrektorom zakładów. Z kolei § 2 stanowi, iż po otrzymaniu informacji dyrektor okręgowy Służby Więziennej oraz dyrektor zakładu jest obowiązany, każdy w zakresie swojego działania, podjąć czynności mające na celu przystosowanie pomieszczeń niewliczanych do pojemności zakładu do wymogów cel mieszkalnych (§ 2 ust. 1). Na dodatkowe cele mieszkalne, o których mowa w ust. 1, nie mogą być przeznaczone pomieszczenia, które są niezbędne dla zachowania prawidłowego funkcjonowania zakładu (§ 2 ust. 2). W dodatkowych celach mieszkalnych zakwaterowuje się osadzonych na czas określony po przekroczeniu pojemności zakładu (§ 2 ust. 3). W wypadku wykorzystania miejsc zakwaterowania w dodatkowych celach mieszkalnych osadzonych można umieścić na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej, niż 3 m<sup>2</sup> (§ 2 ust. 4).

W tym miejscu należy również przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 roku, stanowiący, iż zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego. Jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej, niż 3 m<sup>2</sup>, przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w. było zgodne z prawem (vide: II CSK 269/07, OSNC-ZD 2008/3/75).

W żadnym więc wypadku nie można w takiej sytuacji mówić o bezprawnym działaniu pozwanego Skarbu Państwa.

Dodatkowo podkreślenia wymaga fakt, iż samo przeludnienie celi, nie może stanowić samoistnej podstawy do żądania zasądzenia zadośćuczynienia i w żadnym wypadku nie można mówić, iż sam ten fakt narusza godność osobistą osadzonego. O ewentualnym naruszeniu tej godności można by bowiem mówić jedynie w sytuacji, gdyby poza przeludnieniem brakowało właściwie wykonanych urządzeń sanitarnych, celi nie byłaby należycie wentylowana, nie zapewniono by wszystkim skazanym odpowiedniego miejsca do spania oraz nie mogliby oni korzystać z różnych form zaangażowań oświatowo – kulturalnych, czy też z zajęć sportowych (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 roku, V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13).

Z materiału dowodowego wynika, że warunki te pozostawały w zgodzie z przepisami prawa: cele były wentylowane, ogrzewane, miały zapewniony odpowiedni dopływ powietrza i prawidłowe oświetlenie, wyżywienie było zgodne z obowiązującymi normami, osadzeni mieli możliwość utrzymania higieny osobistej, otrzymywali również środki niezbędne do utrzymania czystości w celi. Ponadto należy przy tym dodać, iż zakłady karne i areszty śledcze podlegały wówczas kontroli, zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej. Przeprowadzone kontrole nie stwierdziły żadnych nieprawidłowości. W zakładach karnych obowiązujące w tym zakresie normy zostały zachowane.

Zgodnie z treścią wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 roku, w przypadku osób skazanych istnieje większa trudność w ocenie naruszenia ich dóbr osobistych, a to z uwagi na fakt, iż samo pozbawienie wolności jest już ze swej istoty naruszeniem dobra osobistego w postaci wolności, godności. Samo pozbawienie wolności na skutek tymczasowego aresztowania, czy też w oparciu o wyrok skazujący, jak i wszelkie procedury, którym podlega osadzony w zakładzie karnym są jednak przewidziane prawem. Tak więc o naruszeniu dóbr osobistych skazanego można mówić dopiero wówczas, gdy dobra te zostają naruszone w skutek działań nieprzewidzianych procedurą regulującą pozbawienie wolności. Działanie w ramach porządku prawnego wyłącza bezprawność w rozumieniu art. 24 k.c., jeśli jest ono dokonane w granicach określonych porządkiem prawnym (vide: I CKN 1149/98, Lex nr 50831).

Ponadto należy wskazać, iż w toku niniejszego postępowania powód nie przedstawił na poparcie swoich twierdzeń żadnych dowodów chociażby w postaci zeznań świadków. Analiza zaś dokumentów zgromadzonych w przedmiotowej sprawie wskazuje na to, że J. P. miał zapewnione należyte warunki bytowe w poszczególnych jednostkach penitencjarnych.

Poza tym podnoszone przez powoda w pozwie zarzuty odnośnie omawianych jednostek penitencjarnych były sformułowane w sposób ogólnikowy i nie zostały poparte żadnymi rzeczowymi dowodami.

Reasumując należy jednoznacznie wskazać, iż strona pozwana w toku niniejszego postępowania wykazała, że warunki panujące, w omawianych jednostkach penitencjarnych odpowiadały obowiązującym normom, w związku z czym nie doszło do naruszenia dóbr osobistych J. P. w tym zakresie.

Z tych też wszystkich względów powództwo w przedmiotowym zakresie zarówno, co do zasady, jak i co do wysokości jest niezasadne, dlatego też zasługuje na oddalenie.

Poza tym należy podnieść, iż zgodnie z artykułem 29 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, (będącej pierwszym i podstawowym aktem z zakresu ochrony praw człowieka), każdy człowiek ma obowiązki wobec społeczności, w której to jedynie jest możliwy swobodny i pełny rozwój jego osobowości (pkt 1). W korzystaniu ze swych praw i wolności każdy człowiek podlega jedynie takim ograniczeniom, które są ustalone przez prawo wyłącznie w celu zapewnienia odpowiedniego uznania i poszanowania praw i wolności innych oraz w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i powszechnego dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie (pkt 2). Niniejsze prawa i wolności nie mogą w żadnym wypadku być wykorzystane w sposób sprzeczny z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych (pkt 3).

Na analogicznym systemie praw człowieka oparta jest również Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Jej art. 82 stanowi, iż obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne. Z kolei art. 83 Konstytucji wskazuje, iż każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Jak wynika z powołanych przepisów każde prawo człowieka jest związane z konkretnym obowiązkiem. Niedopuszczalne jest zatem zawężanie przez powoda interpretacji praw człowieka, poprzez powoływanie się tylko i wyłącznie na uprawnienia, bez uwzględnienia jego obowiązków związanych z tymi prawami.

Zauważyć należy, iż powód J. P. przebywając w aresztach śledczych i zakładach karnych był utrzymywany z pieniędzy podatników. Rzeczpospolita Polska zapewnia mu taki standard, na jaki stać ogół obywateli. Bez wątplenia, warunki mieszkaniowe osadzonych w ostatnim okresie uległy zasadniczej poprawie w związku z powołanym wyżej orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego. Na marginesie można jedynie dodać, iż tak daleka troska o komfort odbywania kary

przez skazanych spotyka się ze sprzeciwem zdecydowanej większości społeczeństwa, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę warunki mieszkaniowe i poziom życia przeciętnego obywatela. Należy bowiem podkreślić, że osoby pozostające na wolności często żyć muszą wręcz w znacznie trudniejszych warunkach, związanych m. in. z brakiem własnej toalety, brakiem dostępu do bieżącej wody czy koniecznością dzielenia powierzchni mieszkalnej z innymi osobami. Oczywiście jest przy tym, że wiele osób pozostających na wolności nie posiada bezpłatnego dostępu do programu zajęć kulturalnych czy sportowych ani możliwości odbycia terapii w związku z alkoholizmem. Nie mówiąc już o dostępie do bezpłatnych lekarstw. Należy podkreślić, że ocena roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych wymaga całościowej oceny wszystkich okoliczności sprawy – gorsze warunki w jednym z aspektów sytuacji bytowej osadzonych mogą być bowiem rekompensowane przez lepsze warunki w innym z jej aspektów.

Poza tym pozostaje poza sporem, że godziwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności to nie tylko zapewnienie odpowiedniej powierzchni życiowej osadzonym. Jest to warunek istotny, ale nie rozstrzygający. Równie ważne są inne warunki, jakie panują w jednostce penitencjarnej, które wpływają na ocenę godziwego odbywania kary pozbawienia wolności. Godność osobista człowieka, czyli poczucie własnej wartości jest tym elementem osobowości człowieka, który kształtowany jest nie tylko przez niego samego, ale także przez okoliczności zewnętrzne. Subiektywne odczucia naruszenia własnej godności mogą być czasem nieuzasadnione, a widoczne będzie to szczególnie u osób nadmiernie wyczulonych na punkcie własnej wartości. Dlatego decydujące w ocenie, czy nastąpiło naruszenie godności osobistej, powinny być kryteria obiektywne. W przedmiotowej sprawie dla oceny, czy godność powoda została naruszona ma całokształt działalności pozwanego w zakresie zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, a tu stwierdzić można, że pozwany dokłada starań, aby takie warunki zapewnić. W orzecznictwie zwrócono już uwagę, że zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m<sup>2</sup>, przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., jest zgodne z prawem.

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych przepisów, Sąd oddalił powództwo w tym zakresie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Sąd miał świadomość, iż generalną zasadą w zakresie rozliczenia kosztów procesu jest odpowiedzialność za wynik procesu (art. 98 k.p.c.). Zgodnie z tą zasadą koszty procesu w niniejszej sprawie, poniesione przez stronę pozwaną winny być jej zwrócone przez stronę powodową w zakresie w jakim przegrała sprawę. Niemniej jednak art. 102 k.p.c. przewiduje odstępnie od tej zasady w szczególnie uzasadnionych przypadkach. W piśmiennictwie podnosi się, iż art. 102 k.p.c. urzeczywistnia zasadę słuszności i jako przepis wyjątkowy – stanowiący wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu – nie podlega wykładni rozszerzającej. Nie konkretyzuje on pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, toteż ich kwalifikacja należy do sądu, który – uwzględniając całokształt okoliczności konkretnej sprawy – powinien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości. W postanowieniu z dnia 14 stycznia 1974 roku, w sprawie o sygn. akt II CZ 223/73, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, który Sąd w pełni podziela, iż: „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należą, zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, jak też sytuację majątkową powoda J. P., który nie posiada żadnego majątku, ciąży na nim obowiązek alimentacyjny, w czerwcu 2013 roku opuścił Zakład Karny, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.

Natomiast nieuiszczona opłata sądowa od pozwu, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 roku, Nr 167 poz. 1398 ze zmianami), została przejęta na rzecz Skarbu Państwa wobec braku podstaw do obciążenia nią którejkolwiek ze stron, z uwagi na wynik procesu oraz z uwagi na treść postanowienia tut. Sądu, zwalniającego powoda J. P. od opłaty sądowej w całości.